

Рівненський державний гуманітарний університет

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 2

Рівне – 2011

Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2. – Рівне: РДГУ, 2011. – 108 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Мороз Людмила Володимирівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

– професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.

Вокальчук Галина Миколаївна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Гороть Євгенія Іванівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Архангельська Алла Мстиславівна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету).

Тищенко Олег Володимирович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Шульжук Каленик Федорович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Оляндер Луїза Костянтинівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Захарчук Ірина Василівна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Безкоровайна Ольга Володимирівна

– доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Стеріополо Олена Іванівна

– доктор філологічних наук, професор (Київський національний лінгвістичний університет).

Зимомря Микола Іванович

– доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький педагогічний університет ім. Івана Франка).

Павлова Ольга Іванівна

– кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Терещенко Тетяна Вікторівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Адах Наталія Арсенівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Ніколайчук Галина Іванівна

– кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Сербіна Тетяна Георгіївна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 25.02.2011 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

2. Jędrzejko P. Melville w kontekstach. Prolegomena do studiów melvillistycznych / Paweł Jędrzejko – Katowice: ExMachina, 2007. – 357 p.
3. Jędrzejko P. Płynność i egzystencja. Doświadczenie lądu i morza a myśl Hermana Melville'a / Paweł Jędrzejko – Katowice: ExMachina, 2007. – 238 p.
4. Pospiech A.A. Light in August / Agnieszka Adamowicz-Pospiech // Leviathan: a journal of Melville studies, Volume 10. – Norton & Company, Inc. – P. 99-105.
5. Seltzer L.F. The Vision of Melville and Conrad: A Comparative Study / Leon Francis Seltzer. – Athens : Ohio University Press, 1970. – 132 p.

Резюме. В статті проаналізовані основні етапи становлення польського мелвіллового, його історичні передумови, сучасне становище, магістральні проблеми та перспективи подальшого розвитку, розглянуті найважливіші наукові публікації та переклади творів Г.Мелвілла на польській мові.

Ключові слова: польське мелвіллове, історія североамериканської літератури, переклад, інтерпретація, компаративістика, реценція.

The summary. The article examines the main stages of formation of Polish Melville Studies, its historical background, present state, main problems and perspectives of future development, the most essential scholarly publications and translations of Melville's work in Polish are also reviewed.

Key words: Polish Melville studies, history of North-American literature, translation, interpretation, comparative studies, reception.

Одержано редакцією 10.01.2011 р.

УДК: 821.161.2-3.09-055.2

О.В. СТАРУХ

„ЖІНОЧІ СТУДІЇ” У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ВІТЧИЗНЯНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Резюме. В статті досліджується розвиток жіночої прози, зокрема «жіночі студії» як літературознавча категорія. Аналізується закономірність виникнення «жіночих студій», їх тенденції проблематики і картина подальшого розвитку.

Ключові слова: постмодернізм, „жіноча проза”, „тендерні студії”, „жіночі студії”.

Складність та унікальність сучасної літературної ситуації полягає в тому, що на відміну від традиції реалістичної творчості радянського часу, вона розвивається у постмодерному руслі багатоманітності та різнонаправленості естетичних пошуків сучасних письменників. Жодні лінійні схеми не можуть відобразити повноту картини живого літературного контексту, котрий нагадує невідлагоджений хор, багатоманітність та неузгодженість яких, створює яскраву та внутрішньо суперечливу картину, котра засвідчує повноту свободи художньої образності та поетичної виразності.

Звідси і виникає живий літературознавчий інтерес до способів та форм презентації нових постмодерних концептів, нової поетики та функцій цих художніх феноменів в українській традиції осягнення літературного процесу.

Актуалізація у вітчизняній культурі (літературі зокрема) гендерної проблематики спровокувала виникнення дискусійного поля навколо питань про „жіночу” та „чоловічу” літературу, про сутність свободи творчості та можливості здобуття жінкою особливого, відмінного від традиційного „маскулінного” дискурсу, „голосу” (слова) у літературі, котрий би виражався неповторною, самобутньою специфікою письма.

У постмодерному руслі гендерна проблематика постала як пошук шляхів розвитку так званого „жіночого письма” та „жіночої прози” і, відповідно, літературознавчого, гінокритичного осмислення даних явищ, що й становить об’єкт нашої уваги, як одна із ключових галузей літературознавчих студій кінця ХХ-початку ХХІ століть. Предметом дослідження є стан розвитку вітчизняних „гендерних студій”.

Літературознавча категорія „жіноча проза” як явище та поняття є досить неоднозначною та далекою від наукового визначення, оскільки, виникнувши на межі 1980-1990-х років ХХ століття, досить жваво розвивається у вітчизняній літературі, завдяки творчості Галини Гордасевич, Світлани Йовенко, Софії Майданської, Євгенії Кононенко, Оксани Забужко, Ніли Зборовської, Галини Пагутяк, Лесі Демської, Лариси Денисенко, Любові Клименко, Ірен Роздобудько, Ірени Карпи, Наталки Сняданко, Тані Мальярчук, Софії Андрухович, Світлани Пиркало та багатьох інших, що спричиняє потребу літературознавчого осмислення даного феномену.

Саме тому, на фоні активного творення української жіночої прози, досить актуальною є спроба узагальнення досвіду вітчизняних „гендерних студій” для з’ясування картини подальших шляхів їхнього розвитку.

Звичайно, жіноча літературна творчість була властивою в Україні і раніше, проте її літературне представлення не було настільки строкатим і не мало такого потужного вияву, щоб спричинити необхідність виділення та аналізу такої категорії як „жіноча проза” та з’ясування особливостей її творчої реалізації.

Так, наприкінці ХІХ – початку ХХ століть пошук інтересу до творчості вітчизняних письменниць було спричинено проникненням на терени української літератури феміністичних ідей, щоправда тут вони не

мали такого поширення, як у Західній Європі та Америці. Проте, вже на межі XIX XX століть вони і тут досить впевнено заявляють про себе літературно-громадською діяльністю Н. Кобринської та “Товариства руських жінки”, окремими епізодами літературної творчості І.Франка, М. Павлика, Лесі Українки, О. Кобилянської, жінок-поетес К.Алексевич, К. Цибик, Л. Головацької, М. Дідицької та ін., появою дискурсу української феміністичної критики (літературно-критичні статті Лесі Українки “Новые перспективы и старые тени (“Новая женщина” западноевропейской беллетристики)” та Н. Кобринської “Про “Нору” Ібсена”), виходом жіночого альманаху “Перший вінок”, на сторінках якого, окрім зазначених вище авторів, друкувалися і твори Олени Пчілки, Ганни Барвінок, Юлії Шнайдер, сестер Ганни та Катерини Павлик та ін. Ідеологом та послідовницею феміністичних ідей Наталі Кобринської з 1921 по 1939 р.р. була активна громадська діячка Мілена Рудницька, наслідком діяльності якої стало утворення величезної організації “Союзу українок”.

Поширення та популяризація феміністичних ідей в українській суспільній думці та літературній творчості відбувалися досить швидкими темпами і з 60-х р. XIX ст. жіночий рух набирає своєї сили в Західній Україні, досягаючи свого апогею вже у 80-90-х роках. Поте, із переходом нашого суспільно-культурного життя на рейки соцреалістичної догматиї процес розвитку жіночих студій в українській літературі було штучно перервано, а усі жіночі питання та проблеми наших співвітчизниць повністю і якнайкраще “вирішено”. Власне цим і обумовлено майже повну відсутність в українській літературі ґрунтовних досліджень та монографічних праць даного спрямування.

Однак, попри те, що в 90-х роках XX століття завдяки літературно-критичній діяльності В. Агеєвої, Т. Гундорової, Н. Зборовської, С. Павличко та інших в Україні було звернуто увагу на явище „жіночої прози”, а також попри те, що на початку XXI ст. в українському літературознавстві дедалі частіше чуємо про поняття „жіноча література”, „жіноче письмо”, „жіноча проза” не як оціночні позначення другорядності, а як категоріальні, завдячуючи дослідженням Г. Улюри, Р. Харчук, С. Філоненко, Т. Качак, Ю. Кушнерюк, Г.-П. Рижкової та інших, все ж вважаємо, що на вітчизняному літературному терені відсутній системний аналіз динаміки розвитку проблемно-тематичного рівня та рівня поетики текстів жіночої прози від 1990-х років (коли вона заявляє про себе як явище) і аж до останнього часу у контексті історії української літератури, з метою активізації процесу визначення особливостей розвитку, якостей та місця даного явища у системі усталених літературних явищ та понять.

Метою даної розвідки є з’ясування стану розвитку вітчизняних гендерних студій.

Незважаючи на те, що українські гендерні дослідження літератури ще великою мірою знаходяться на стадії узагальнення досвіду західних фахівців та адаптації відповідного термінологічного апарату, все ж неможливо не помітити досить активної роботи вітчизняних фахівців у даній сфері діяльності.

Так, у вересні 1990 року в Інституті літератури АН України був організований феміністичний семінар, що поставив за мету – привернути увагу українських дослідників до питань фемінізму в українській літературі. У семінарі взяли участь Соломія Павличко, Тамара Гундорова, Віра Агеєва, Наталя Шумило, які, по суті, вперше спробували заявити про ці проблеми у вітчизняній літературі.

За останнє десятиріччя XX ст. гендерні і жіночі студії провідних фахівців та видавничі програми було зосереджено в науково-дослідних центрах, що діють як громадські організації (Київський Центр Гендерних Студій – Ніла Зборовська, Віра Агеєва, Тамара Гундорова; Харківський Центр Гендерних Досліджень – подружжя Жеребкіних, Вікторія Суковата та ін.; Одеський Науковий Жіночий Центр – Людмила Смоляр; Львівський Науково-дослідний Центр Жінка й Суспільство – Оксана Кісь, Вікторія Середа, Ліліана Гентош та ін.) [1, 21].

Практичним підтвердженням активізації „жіночого” дискурсу у сучасній українській літературі стала також поява ряду літературно-критичних праць, спрямованих на з’ясування специфіки жіночого письма.

В числі перших, кого зацікавила дана проблематика, була Соломія Павличко. Чималу частину першого розділу своєї монографії „Дискурс модернізму в українській літературі”(1999) [2] дослідниця присвячує розгляду українського літературного модернізму кін. XIX – поч. XX ст., одним із найяскравіших проявів якого став фемінізм. Авторка зауважує, що “в контексті української літератури зламу віків фемініне й феміністичне стали синонімом і джерелом модерного. Жінки-письменниці цього переломного часу не тільки відкинули, зруйнували патріархальні образи імперсональних жінок, які домінували в національній культурі XIX століття, але й зруйнували міф про жіночу пасивність, слабкість та про одвічну чоловічу активність, поставивши під сумнів усе – від існуючих суспільних норм до лінгвістичної традиції” [2, 87].

Аналізуючи під феміністичним кутом зору творчий доробок Лесі Українки та О.Кобилянської, С.Павличко говорить про „нових, автономних, самодостатніх і сильних жінок”, які стали втіленням образів героїнь у творах письменниць. При цьому наголошується також на табуованій до цього часу в українській літературі, гострій для фемінізму, темі сексуальності, яка, зокрема, знайшла своє яскраве втілення у творах О.Кобилянської. „Вона (О.Кобилянська – О. С.) першою в українській традиції торкнулася сексуальності. Її героїні свідомі чуттєвості, потреб тіла, які можуть суперечити потребам духу, вимогам інтелекту” [2, 78]. Про різноманітні моделі любовного дискурсу говорить С. Павличко, розглядаючи літературний спадок 20-х років XX ст. Звертаючись до творчості Хвильового, Сосюри, Рильського, Семенка, Тичини, Підмогильного, Куліша, Петрова та ін., авторка доходить висновку про те, що в літературних 20-х „на одному полюсі постала чоловіча сексуальність як брутальна сила, на другому – серафічна, м’яка сексуальність „не – мужчини чи „напів – мужчини” [2, 228-229].

Резонансним та скандально відомим став і монографічний підрозділ “Дискурс особистих стосунків. Біографічний відступ” у якому дослідниця зачепила таку дражливу (навіть для феміністичних студій) тему як бісексуальність жінок-письменниць, широко аргументуючи свої твердження епістолярною спадщиною письменниць (на жаль, збереглися тільки листи Лесі Українки до О. Кобилянської й лише один лист О. Кобилянської до Лесі Українки) та на підставі деяких творів і щоденників О. Кобилянської.

Спробу інтерпретації творчості Лесі Українки через звернення до постмодерної теорії тексту, зокрема, й до концепцій феміністичної критики, зроблено у монографії Віри Агеєвої “Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації”(1999) [3].

Підаючи аналізу такі твори Лесі Українки, як „Блакитна троянда”, „Камінний господар”, „Кассандра”, „Осінь казка”, „Ізоolda Білорука”, „Віла-посестра”, „Така її доля”, „Одинак”, „Жаль”, „Приязнь”, „Розмова” та ін. В.Агеєва запевняє, що „феміністична проблематика („залежність жінки від гендерних стереотипів та упереджень”, звернення уваги на шлюб, що трактується як „принизливий акт купівлі-продажу”, наголошення на відмінності жіночого й чоловічого світосприймання та неспівпаданні жіночих і чоловічих цінностей та обов’язковій підлеглості одних – іншим, розкриття патріархальних стереотипів, вторинності традиційно жіночих суспільних ролей тощо – О. С.) надзвичайно важлива у Лесиній творчості. Це й роль жінки в патріархальній культурі, „неомовленість” жіночого досвіду в мистецтві, літературі. Леся Українка часто вдається до інверсії узвичаєних гендерних ролей, ставить сильну жінку в осердя драматичного конфлікту. На відміну від російської модерністки Анни Ахматової, Леся Українка ніколи б не могла твердити, що слово поет не має жіночого роду” [3, 20], – констатує дослідниця.

Авторка монографії переконана, що “для Лесі Українки... фемінізм бачиться одною з найважливіших рис модерної культури” [3, 111].

„Карнавал мертвих поцілунків (феміністичні роздуми)” – це назва першої частини книги Ніли Зборовської “Феміністичні роздуми на карнавалі мертвих поцілунків”(1999) [4] у якій розміщено гендерно-феміністичні студії дослідниці над творчістю Т. Шевченка, Лесі Українки І. Франка, І. Нечуя-Левицького, а також літературною діяльністю Ю. Андруховича, О. Забужко, Є. Пашковського та О. Ульяненка. „Це як в казці про сплячу красуню, тільки принцом у даному разі є літературознавця, що своїми феміністичними вустами намагається “оживити”, тобто дати іншу, феміністичну інтерпретацію творам відомих українських письменників. “Мертві” поцілунки у творах вітчизняних письменників і тому, що є поцілунками без взаємності з жіночого боку. Популяризований літературою патріархальний ідеал сексуально пасивної жінки, що мала втілювати “безтілесну” духовність, не передбачав жіночої сексуальної активності. Коли ж мова заходила про жіноче тіло, то на увазі завжди мався “бруд”, гріх та блуд. “Україна як Жінка у патріархальному світі приречена на підкорення й мовчання”, – зауважує Н. Зборовська, а це не сприяє вільному вияву почуттів” [5, 167-168].

У першій частині книги даються також деякі теоретичні відомості про західноєвропейський та український феміністичні дискурси, а також подано оцінку діяльності активної української громадської діячки та феміністки початку ХХ ст. Мілени Рудницької.

Поряд із концентрацією уваги на феміністичній проблематиці мистецького багажу української літератури, Н. Зборовська наголошує на різкій відмінності умов розвитку соціально-культурних сфер країн Західної Європи та України, що має пряме відношення до їх культурно-літературних спадків. “Якщо подивитися на українську класику в гендерному прочитанні, то побачимо неоднорідну картину представлення чоловічого та жіночого буття”, – говорить дослідниця. “Це передусім вияв гендерної рівності – як загальної безправності, зумовленої національним гнітом...; представлення гендерної рівності, зумовленої матриархальними традиціями в українському селянському світі...”. Однак авторка підкреслює, що “ситуація маскуліної домінації у національному світі є прихованою, здається нетиповою, хоча наявною й символічною...” [4, 16]. Своєрідним маніфестом у цьому зв’язку звучать слова Н. Зборовської: “Я цілком переконана, що, прочитавши українську літературу, хоча б на перший раз у культурно-антропологічному аспекті з позиції феміністичного підходу, ми мали би змогу витворити власну теорію феміністичного літературознавчого критицизму, розгорнути національну феміністичну школу” [4, 19], безперечною підставою для чого є увесь вітчизняний літературний спадок, що містить багато цікавого матеріалу для аналізу.

Значним здобутком у галузі гендерних студій стали монографії Ірини Жеребкіної, очолювшої Харківський центр гендерних досліджень, „Прочти мое желание...”. Постмодернізм. Психоаналіз. Фемінізм” (2000) [6] у якій авторка детально коментує основні західні теоретичні гендерні концепції другої половини ХХ століття, зупиняючись на таких ключових проблемах як „жіноче письмо”, „сексуальна відмінність”, queer-ідентичність тощо, а також „Гендерные 90-е, или Фаллоса не существует” (2003) [7], де розглядаються проблеми взаємодії культури із владними гендерними практиками. За редакцією даного науковця у 2001 році у Харкові виходить перша частини навчального посібника „Введение в гендерне исследования” [8], другу частину якого [9] уже редагує Сергій Жеребкін. Автори посібника дають змогу не лише познайомитись із основними положеннями західноєвропейських гендерних та феміністичних теорій ХХ століття, а й подають уривки ключових праць західних фахівців.

У 2003 році у київському видавництві „Академвидав” (серія „Альма-матер”) вийшов науковий посібник Н. Зборовської „Психоаналіз і літературознавство” [10] у якому авторка присвячує цілий розділ („Феміністична деконструкція і психоаналіз”) розкриттю основних стратегій формування та розвитку феміністичної критики, детальніше висвітлюючи її взаємодію із психоаналітичними концепціями. А у монографії „Код української

літератури” (2006) [11] дана дослідниця, розгортаючи проєкт психоісторії української літератури, долучає до даного контексту як творчість Марка Вовчка, Лесі Українки, Ольги Кобилянської, так і представниць найновішої української літератури – Оксани Забужко, Євгенії Кононенко, Світлани Пиркало, Ірени Карпи.

Активною діяльністю журналістки, поета, есеїста, прозаїка, літературного критика, проблеми гендерної нерівності у вітчизняній літературі та культурі популяризує і Людмила Таран. У 2002 році вона стає упорядником та автором статей до книги „Жінка як текст: Емма Андіївська, Соломія Павличко, Оксана Забужко: фрагменти творчості і контексти” [12], подаючи разом із фрагментами творчості трьох видатних жінок-літераторів кінця ХХ століття, супровідні матеріали та інтерв'ю, авторка фактично представляє досить вичерпні літературні портрети героїнь книжки. А монографією „Жіноча роль” (2007) [13], авторка засвідчує своє зацікавлення до так званого „писання крізь тіло”, що найяскравіше виявляє себе у автобіографічній прозі, найкolorитніших і малодосліджених, на думку Л. Таран, українських жіночих постатей межі ХХ-ХХІ століть – Оксани Забужко, Теодозії Зарівної, Ніли Зборовської, Євгенії Кононенко, Ніни Матвієнко, Марії Кривенко. У автобіографічних текстах даних авторок Л. Таран намагається прослідкувати творення ними нової „жіночої”, сповненої тонкого психологізму та інтимності мови, котра допоможе жінці на шляху самоусвідомлення. Своєю монографією авторка прагне наголосити на важливості „введення” прози сучасних українських жінок-авторів із літературознавчого маргінесу, оскільки „... і далі триває традиція визначення якості текстів, написаних жінками, жіночого письма, за якою застосовують критерії „від чоловічого” [13, 7], а це аж ніяк не сприяє з'ясуванню та утвердженню жіночої „інакшості” та автентичності.

Вперше розглядаючи кітч і популярну культуру як складову частину української літератури і культури Тамара Гундорова у своїй монографії „Кітч і Література. Травестії” (2008) [14], з'ясовуючи естетику та філософію кітчу, ведучи мову про сексизмний кітч, героїчний кітч, карнавальний кітч доби постмодернізму, говорить і про кітч жіночої белетристики, скерувавши погляд в ХІХ століття, чим засвідчує багатогранність жіночого письма і, відповідно, його інтерпретаційності. Авторка заявляє: „Прикметно, що дослідники модернізму в українській літературі визнають саме жінок-письменниць О. Кобилянську і Лесю Українку піонерами модерністського руху, тим самим фемінізуючи цілий український модерністський канон. Так, досі цілком незаперечним фактом в українському літературознавстві вважається, що модернізм є явищем високої культури і жодною мірою не перетинається з масовою культурою. Очевидно, прийшов час розвінчати цей міф” [14, 136].

Про „масовість” жіночої прози вже постмодерного періоду (Є. Кононенко, Л. Денисенко, І. Роздобудько, Люба Клименко), говорить інша вітчизняна дослідниця – Роксана Харчук у навчальному посібнику „Сучасна українська проза: Постмодерний період” (2008) [15] у якому на аналіз жіночої прози авторка виділяє цілий розділ під назвою „Феміністичний дискурс сучасної української прози”.

Маємо також цілий ряд газетно-журнальних публікацій з приводу тематичних та жанрово-стилістичних особливостей творчості Г. Пагутяк (статті М. Жулинського, Р. Мовчан, наукові дослідження О. Поліщук, Н. Мельник та ін.), С. Йовенко (Н. Зборовська, М. Зобенко, Г. Тарасюк), Є. Кононенко (А. Біла, О. Боронь, О. Сидор-Гібелінда), С. Майданської (Л. Таран, С. Філоненко), О. Забужко (В. Агєєва, Н. Зборовська, О. Корабльова, М. Моклиця, М. Романець, С. Філоненко та ін.).

Об'єктом дисертаційного дослідження Ніни Мельник стали новели українських письменниць, надруковані у антологіях 80-90-х років ХХ століття. Певні аспекти творчості стали предметом дисертаційних досліджень С. Філоненко („Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років ХХ століття”(Феміністичний аспект), 2003), О. Корабльової („Художні версії проблеми самотності у сучасній жіночій прозі”, 2004), Т. Качак („Художні особливості жіночої прози 80-90-х років ХХ століття”, 2006). Жіноча проза 90-х років ХХ – початку ХХІ століть аналізується у дослідженнях Ю. Кушнерюк („Українська жіноча проза кінця ХХ століття: світоглядні моделі й особливості художнього стилю”, 2008), Г.-П. Рижкової („Українська „жіноча” проза 90-х років ХХ-го початку ХХІ ст: жанрові й нарративні моделі та лінгвопоетика, 2008”).

Ведучи мову про сучасний стан вітчизняних гендерних студій, необхідно згадати про появу в період з 1995 року цілого ряду історіографічних праць, які присвячено викладу історії українського суспільно-політичного руху за рівноправність жінок. До цього списку належить праця “Білим по білому: Жінки в громадському житті України 1884-1939” (1995) Марти Богачевської-Хом'як [16], книга “Мілена Рудницька. Статті. Листи. Документи.”(1998) [17], упорядкована Мирославою Дядюк та монографія Бориса Савчука “Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина ХІХ ст. – 1939 р.)” (1999) [18].

Увага зазначених авторів акцентується на проблемах організаційного та ідеологічного становлення вітчизняного жіночого руху. Широко відтворено тут і участь українок у національно-визвольних змаганнях, а також їх роль у політичному, культурному та соціально-економічному розвитку нашої держави.

Дослідженням української гендерної системи присвячено також ряд публікацій у періодичних виданнях таких вчених як Р. Лавріненко, М. Богачевська-Хом'як, М. Рубчак, О. Маланчук-Рибак, О. Луценко та ін.

Неможливо оминати увагою і ті антології та видавництва, що сприяли виходу в світ та популяризації вітчизняної жіночої прози. Так у 2002 році у антології вибраної української прози та есеїстики кінця ХХ ст. „Приватна колекція” [19] в числі сорока вміщених тут прізвищ є також чотири представниці жіночої статі.

У 2003 році львівське видавництво „Кальварія” започаткувало серію „Жіночий кулак”, яка відкрилась виходом у світ роману Марини Меднікової „Терористка”.

Та найпомітнішою подією 2005 року став вихід у світ антологія української „жіночої” прози та есеїстики другої пол. XX – поч. XXI ст. „Незнайома” [20], котра під своєю обкладинкою вмістила прозу та есеїстку тридцяти українських письменниць-прозаїків та провідних літературознавців (В.Агеєва, Е.Андієвська, Т.Гундорова, О.Забужко, Н.Зборовська, М.Зубрицька, Є.Кононенко, С.Андрухович, Л.Демська, Т.Зарівна, І.Карпа та ін.). Критерієм відбору, як зазначив В.Габор, були твори, „які б тонко й глибоко відображали внутрішній світ української жінки” [50, 7]. Цінність даної антології ще й в тім, що тут подано біографічні відомості про авторів, бібліографію їхніх творів та вказані найцікавіші критичні публікації про письменниць та їхню прозу.

А, завдячуючи харківському видавництву „Фоліо” та київському ПП „Дуліби” (серія „text-драйв”) українські читачі мали змогу познайомитись із творчістю та творчими біографіями О.Забужко, Н.Зборовської, Є.Кононенко, Марини Гримич, Марини Меднікової, Світлани Поваляєвої, І.Карпи, Т.Малярчук та ін.

Проте, склалась ситуація, при якій літературознавці визначаючи існування жіночої прози, ще не визначили її місця на карті сучасної української літератури.

Тож йдучи шляхом поступу у дослідженні та висвітленні місця й ролі жіночої прози як іманентного сегмента сучасного літературного процесу, українське літературознавство засвідчує багатовекторність досліджень даного явища. Однак, явним залишається факт відсутності на вітчизняному літературному просторі системного дослідження української жіночої прози від 1990-х років (коли вона заявляє про себе як явище) і аж до останнього часу у контексті історії української літератури. Проте, на нашу думку, без досліджень такого роду (динаміки розвитку семантико-структурного вираження жіночої прози) не можна буде говорити про повноту висвітлення особливостей розвитку сучасної літературної епохи, органічною складовою якої, без сумніву, є і жіноча проза.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кісь О. Дефініції фемінізму / О.Кісь // Незалежний культурологічний часопис «Ї». – 2000. – № 17. – С. 14-22.
2. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: Монографія. – 2-е вид., перероб. і доп. / С.Павличко. – К.: Либідь, 1999. – 447 с.
3. Агеєва В.П. Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації: Монографія / В.П. Агеєва. – К.: Либідь, 1999. – 264 с.
4. Зборовська Н. Феміністичні роздуми на карнавалі мертвих поцілунів / Н.Зборовська. – Львів: Літопис, 1999. – 336с.
5. Старух О.В. Спектр феміністичних проблем у повісті Н.Зборовської „Валя” / О.В. Старух // Вісник ЛДПУ(Філологічні науки). – 2001. – № 8. – С. 164-175.
6. Жеребкина И. „Прочти мое желание...”. Постмодернизм. Психоанализ. Феминизм / И.Жеребкина. – М.: Идея-Прес, 2000. – 256 с.
7. Жеребкина И. Гендерные 90-ые, или Фалоса не существует / И.Жеребкина. – СПб.: Алтейя, 2003. – 256 с.
8. Введение в гендерные исследования. Ч. I.: Учебное пособие / Под. ред. И.Жеребкиной. – Харьков: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алтейя, 2001. – 708 с.
9. Введение в гендерные исследования. Ч. II.: Хрестоматия / Под. ред. С.В. Жеребкина. – Харьков: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алтейя, 2001. – 991 с.
10. Зборовська Н.В. Психоаналіз і літературознавство: Посібник / Н.В. Зборовська. – К.: „Академвидав”, 2003. – 392 с. (Альма-матер).
11. Зборовська Н.В. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури. Монографія / Н.В. Зборовська. – К.: „Академвидав”, 2006. – 504 с. (Монограф).
12. Таран Л. Жінка як текст: Емма Андієвська, Соломія Павличко, Оксана Забужко: фрагменти творчості і контексти / Упорядник Людмила Таран. – К.: „Факт”, 2002. – 208 с.
13. Таран Л. Жіноча роль / Монографія / Л.Таран. – К.: Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2007. – 128 с.
14. Гундорова Тамара. Кітч і Література. Травестії / Тамара Гундорова – К.: Факт, 2008. – 284 с. – (Сер. „Висока полиця”).
15. Харчук Р.Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період: Навч. посіб. / Р.Б. Харчук. – К.: ВЦ „Академія”, 2008. – 248 с. (Альма-матер).
16. Богачевська-Хом’як М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України 1884-1939 / М.Богачевська-Хом’як. – К.: Либідь, 1995. – 424 с.
17. Рудницька М. Статті. Листи. Документи. / Упорядн. М.Дядюк. – Львів, 1998. – 844с.
18. Савчук Б. Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина XIX ст. – 1939 р.) / Б.Савчук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. – 280 с.
19. Приватна колекція: Вибрана українська проза та есеїстика кінця XX століття / Бібліографічні відомості та примітки В.Габора. – Львів : ЛА „Піраміда”, 2002. – 628 с.
20. Незнайомка: Антологія української „жіночої” прози та есеїстики другої пол. XX – поч. XXI ст. / Авторський проект, упоряд., вступне слово, бібліограф. відомості та приміт. Василя Габора. – Львів: ЛА „Піраміда”, на замовлення приватного підприємця Говди І.В., 2005. – 600 с.

Резюме. В статье исследуются развитие женской отечественной прозы, в частности «женские студии» как литературоведческая категория. Анализируется закономерность возникновения «женских студий», их гендерная проблематика и картина дальнейшего развития.

Ключевые слова: постмодернизм, „женская проза“, „гендерные студии“, „женские студии“.

The summary. In the article probed development of womanish domestic prose, in particular «womanish studios» as study of literature category. Conformity to law of origin of «womanish studios» is analysed, their gendernaya problematika and picture of further development is keywords: postmodernizm, „womanish prose“, „gendernye studios“, „womanish studios“.

Key words: postmodernizm, „womanish prose“, „gendernye studios“, „womanish studios“.

Одержано редакцією 17.12.2010 р.

УДК: 811.11-112:81'373

М.М. ПАРХОМЧУК

ZUM PROBLEM DER WORTBILDUNG IM DEUTSCHEN: KURZWÖRTER IN LINGUISTISCH-STILISTISCHER HINSICHT

Резюме. У статті розглядається питання скорочень у німецькій мові, проаналізовано класифікацію скорочень, їх типи, функції та вживання у сучасному мовному просторі, а також роль у збагаченні лексичного складу сучасної німецької мови

Ключові слова: скорочення, словотвір, німецька мова.

Kurzwörter sind zum Charakteristikum des ausgehenden 20. Jahrhunderts geworden und tatsächlich nimmt in allen Kommunikationsbereichen des öffentlichen Lebens, besonders in der Wissenschaft, Technik, Wirtschaft, Politik und Kultur, der Gebrauch von gekürzten Wortformen ständig zu. An dieser Stelle scheint bereits durch, dass Kurzwörter wohl vor allem in der Fachkommunikation eine große Rolle spielen.

Kurzwörter sind Wörter, die aus längeren synonymen Wortschatzeinheiten durch Kürzung entstanden sind und die sowohl schriftlich als auch mündlich gebraucht werden.

In deutscher Linguistik wird das Thema der Kurzwortbildung besonders diskutiert. Bis heute liegt jedoch keine systematische stilistische Analyse der Kurzwörter vor. In Arbeiten von deutschen Wissenschaftlern finden wir verschiedene Klassifizierungen der Kurzwörter. Das Ziel unseres Artikels ist das Problem der Typologie und der Funktionen der Kurzwörter in der deutschen Sprache zu untersuchen.

Mit dem Thema der Kurzwortbildung haben sich viele deutsche Wissenschaftler beschäftigt. Das Problem der Typologie der Kurzwörter wird in Arbeiten von Bellmann, Grebović, Kobler-Trill hat sich eine allgemein akzeptierte Kurzwort-Definition endgültig durchgesetzt und es wurde die meistzitierte Typologie der Kurzwörter geschaffen. Steinauer hat sich mit der Bildung und Verwendung der Kurzwörter in verschiedenen Fachsprachen beschäftigt. In der Ukraine wird das Thema der Kurzwortbildung der Deutschen kurz in Arbeiten von Oguy, Ginka u.a. dargestellt. Deshalb finden wir es wichtig, sich mit dem Thema der Kurzwörter in der deutschen Sprache auseinanderzusetzen.

Deutscher Wissenschaftler Kobler-Trill unterscheidet zwei große Gruppen der Kurzwörter und zwar: uni- und multisegmentale Kurzwörter [3, 13].

Unisegmentale Kurzwörter bestehen aus nur einem, zusammenhängenden Segment der Vollform. Das Kurzwort-Segment kann vom Anfang, vom Ende oder aus der Mitte der Vollform stammen, so dass die unisegmentalen Kurzwörter weiter in 3 Untergruppen geteilt werden können, nämlich in Kopf-, End- und Rumpfwörter.

Kopfwörter bestehen aus einem Segment vom Anfang der Vollform wie bei *Auto(mobil)*, *Demo(nstration)*, *Diss(ertation)* etc.

Endwörter bestehen ebenso aus einem Segment vom Ende der Vollform wie z.B. *(Omni)Bus*, *(Violon)Cello*, *(Fahr)Rad* usw. Oft wird in der Forschungsliteratur bestritten, dass es sich bei den auf die zweite unmittelbare Konstituente gekürzten Komposita wie *(Schall)Platte* tatsächlich um Kurzwörter handelt, aber sie werden hier trotzdem dazu gerechnet.

Bei den Rumpfwörtern bleibt nur der mittlere Teil der Vollform erhalten und dieser Wortbildungstyp ist eher auf den Bereich der Personennamen beschränkt, vgl. *(E)Lisa(beth)*, *(Se)Basti(an)* usw.

Bei den meisten multisegmentalen Kurzwörtern stammen die Segmente von Anfangen der Vollform-Morpheme. Drei wichtigste Untertypen des "Normalfalls" von multisegmentalen Kurzwörtern sind Initial-, Silben- und Mischkurzwörter, die nach der Art der Kurzwort-Segmente unterschieden werden.

Wenn die Segmente eines multisegmentalen Kurzworts nicht von Anfangen, sondern z.B. vom Ende oder aus der Mitte der Vollform-Morpheme stammen, dann handelt es sich um besondere multisegmentale Kurzwörter. Als Sonderfall innerhalb der multisegmentalen Kurzwörter gelten auch die sog. partiellen Kurzwörter sowie Kurzwörter des Typs 'Kürzung mit gleichzeitiger Suffigierung'.

Im folgenden werden all die genannten Typen von multisegmentalen Kurzwörtern kurz beschrieben.

Initialkurzwörter sind der häufigste Kurzworttyp. Sie bestehen aus Einzelbuchstaben von Morphemanfangen der Vollform wie z.B. *BW* aus *Baden-Württemberg*, *LMU* aus *Ludwig-Maximilians Universität*, *DAAD* aus *Deutscher Akademischer Austauschdienst* usw. [3, 14].

Im Gesamtbestand der Kurzwörter des Allgemeinwortschatzes überwiegen deutlich die multisegmentalen aus drei Buchstaben wie *ARD*, *AOK*, *AKW*. Kurzwörter mit vier Buchstaben sind seltener: *GmbH*, *StGB*. Bei den unsegmentalen

ЗМІСТ

<i>Попова Д.А.</i> Лексико-семантична варіативність канадської англійської	3
<i>Власюк Г.М.</i> Аналіз та класифікація тематичних груп польських фразеологічних одиниць „Людина – Діяльність – Власні назви”	5
<i>Косолапов В.І.</i> Про сучасну перекладну англійську лексикографію (за матеріалами словників малого та середнього розміру)	8
<i>Ботвінко О.М.</i> Лексико-семантичне поле „Презирство” (за матеріалами сучасної англійської мови)	13
<i>Поліщук О.С.</i> Концепт „Розум” в англійській мовній картині світу	18
<i>Пальчевська О.С.</i> Лінгвокогнітивне моделювання та профілювання базової ситуації початок подорожі у дискурсі чарівної казки	20
<i>Палій В.П.</i> Семантичні типи складних та безсполучникових питальних речень у сучасній французькій та українській мовах	25
<i>Черняк О.В.</i> Динамічно-функціональний аспект перехідної категорії у французькій мові	28
<i>Мороз Л.В., Пашко І.О.</i> Про роль функціонально-семантичних полів у визначених різновидах текстів	30
<i>Мороз Л.В. Пашко І.О.</i> Лексична креативність як основа семантичної компетенції студентів ВНЗ	34
<i>Калініченко М.М.</i> Рецепція творчості Г.Мевілла у сучасній Польщі	38
<i>Старух О.В.</i> „Жіночі студії” у контексті сучасного вітчизняного літературознавства	41
<i>Пархомчук М.М.</i> Zum Problem der Wortbildung im Deutschen: Kurzwörter in linguistisch-stilistischer Hinsicht	46
<i>Волошина Н.В.</i> Научное общение на английском языке магистров неязыковых специальностей	48
<i>Михальчук Н.О., Безкоровайна О.В.</i> Лінгвістична характеристика сучасної топонімічної карти Великобританії	55
<i>Безкоровайна О.В.</i> Лінгвістичний аналіз поняття „культура особистісного самоствердження” у контексті філософського та сучасного розуміння проблеми	58
<i>Хвищук С.В.</i> Проблеми вивчення латинської мови на немовних факультетах	63
<i>Цаль Т.В.</i> Сучасні методологічні вивчення іноземної мови згідно міжнародних стандартів та як запорука мобільності в контексті Болонських вимог	66
<i>Касаткіна О.В.</i> Формування лінгвістичної культури студентів на заняттях іноземної (англійської) мови	67
<i>Кузло Н.М.</i> Система вправ навчально-методичного комплексу з англійської мови для студентів напряму підготовки „Будівництво”	70
<i>Зінчук І.В.</i> Застосування автентичних матеріалів на уроці іноземної мови	73
<i>Андрощук А.В.</i> On Some Controversial Issues of English Grammar	76
<i>Орлова С.І.</i> Principles of classification of idioms	79
<i>Верьовкіна О.Є., Ярута Н.П.</i> Intertextuality of the parable „Jonathan Livingston seagull” by Richard Bach	85
<i>Бігунова С.А., Зубілевич М.І.</i> Politically correct English	87
<i>Джава Н.А.</i> Literaturvermittlung im Daf-Unterricht	89
<i>Вакулінська Л.М.</i> Структурно-семантична характеристика антропонімів у біблійних текстах	93
<i>Липиніна О.Л.</i> Die Besonderheiten der sozial-politischen Lexik (neue Wortbildungsmuster)	95
<i>Василькевич С.С.</i> Student slang in special slang system	97
<i>Михальчук Н.О.</i> The basic procedures of stylistic analysis, their characteristics	100
<i>Відомості про авторів</i>	107

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Ніколайчук Г.І.
Технічний редактор Котяз О.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 25.02.2011 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 14,2. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 95/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43   **Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2. – Рівне: РДГУ, 2011. – 108 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 38'243

ББК 81.2